

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDATIA „ROMANIA DE MĂINE”

CULTURA PUTERII

Strategii și limite ale comunicării

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

În încheierea articolului anterior, pe marginea lucrării recente a unei cercetătoare din Franța consacrate „teoriilor puterii”, remarcam cerința ca analizele teoretice și, mai cu seamă, examinarea lucidă, obiectivă a practicii sociale să nu scape din vedere, dacă vor să fie eficiente, credibile, valorile reale, intrinseci ale puterii comunicării sociale, dar și tentațiile, tendințele și consecințele manevrării, ale manipularii opiniei publice.

Realitățile tranziției românești, înseși mijloacele de comunicare în masă, dezvoltate exploziv după 1989, inclusiv în privința extinderii audiovizua-

lului (mai multe posturi de emisie, publice și particulare, o vastă rețea de televiziune prin cablu, comercializarea largă a casetelor video, accesul la televiziunile altor țări, captarea emisiunilor video transmise de sateliți, „ieșirea” imaginilor României în eter etc.) dezvăluie o diversitate de politici ale comunicării, puternic resimțite de public, dar controversat evaluate. „Bătălia” în jurul componenței Consiliului de administrație al televiziunii naționale degajă nu simple „ambii” de grup sau personale, iar soluțiile aparent ilogice ale uneia din părți („cramponarea” de o anumită persoană zisă „independen-

dentă”) au totuși „logica” și „strategiile” lor. Înțelegem aceasta și din concluziile sau opiniile cercetătoarei franceze, concluzii și opinii cu un evident grad de generalizare, specific, de altfel, sintezei călăuzite de criteriile obiectivității. Ocolind, deliberat, exemplificările, în genere cunoscute, de pe scena vieții politice românești, mai ales, sub aspectul impactului acesteia cu televiziunea publică și particulară, apelul la lucrarea citată are meritul de a oferi, cel puțin, teme de reflecție, dacă nu de a limpezi drumul către judecări de valoare eliberate de prejudecăți prin comparație cu alții, cu etape și stări care au parcurs deja „drumul căutărilor”.

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru cuvântul scris

Acad. ȘTEFAN MILCU

Este nevoie să pledăm pentru cuvântul scris într-o epocă în care totul s-a transformat în informație audiovizuală, iar cartea a fost înlocuită cu caseta. Fără a contesta importanța audiovizualului, nu este logic să eliminăm cuvântul scris, așadar cartea. Cuvântul scris rezistă timpului și contribuie la permanența istoriei umane așa cum o arată faptul că umanitatea a simțit nevoia să scrie și pe argilă la începutul începuturilor. Fără a elimina cele două forme audiovizuale, ne putem întreba: cel puțin până în prezent, există o istorie audiovizuală? Poate viitorul o va rezolva, dar, oricum ar fi, nu e necesar să eliminăm biblioteca. Se poate face, oare, documentarea într-o problematică istorică contradictorie prin metode audiovizuale?

Aducem în discuție astfel valoarea celor două forme de transmitere a informației asupra cărora timpul nu și-a spus încă cuvântul. În sensul că valoarea celor două forme de comunicare nu a fost verificată în timp.

Antropologia ar putea aduce, de asemenea, unele date arheologice care ne arată evoluția speciei umane. Poate, oare, audiovizualul să rezolve o asemenea problemă?

Un alt argument care poate fi luat în considerație este însușirea matematicii asemenea unui proces viu pe care elevul îl asimilează printr-o atitudine dinamică: o formulă e stearsă, înlocuită cu alta, până se ajunge la rezultatul dorit. Deci, în asimilarea informației există și o dinamică proprie ei.

Se poate, deci, spune că în această epocă este evidentă eroarea celor ce elimină cuvântul scris, punând accent doar pe dischetă și pe casetă. Evident, acestea își păstrează valoarea, facilitând difuzarea informației, dar neavând argumente derivate din proba timpului, nu putem adopta o poziție exclusivistă în defavoarea cuvântului scris. Biblioteca și tiparul rămân, deci, formele care asigură durabilitatea istorică. De aceea, considerăm că adoptarea unor poziții exclusiviste are un caracter de modă, aparține epocii, întocmai ca și alte forme ale vieții sociale. Sub această lumină, trebuie să adoptăm o poziție optimistă, creatoare, fără a nega noul adus de informația audiovizuală, dar subliniind că acest fapt nu justifică deloc eliminarea celor scrise.

Cuvântul are avantajul că oferă o confruntare a punctelor de vedere și condiționează discuția. Cum putem discuta, cu aceeași utilitate, cu două casete diferite?

Contradicții și rivalități europene

Valentin Lipatti

pag. 8

UNESCO

sunteți dumneavoastră, intelectualii lumii!

Prof.univ.dr. GEORGE VĂIDEANU,
consultant al UNESCO

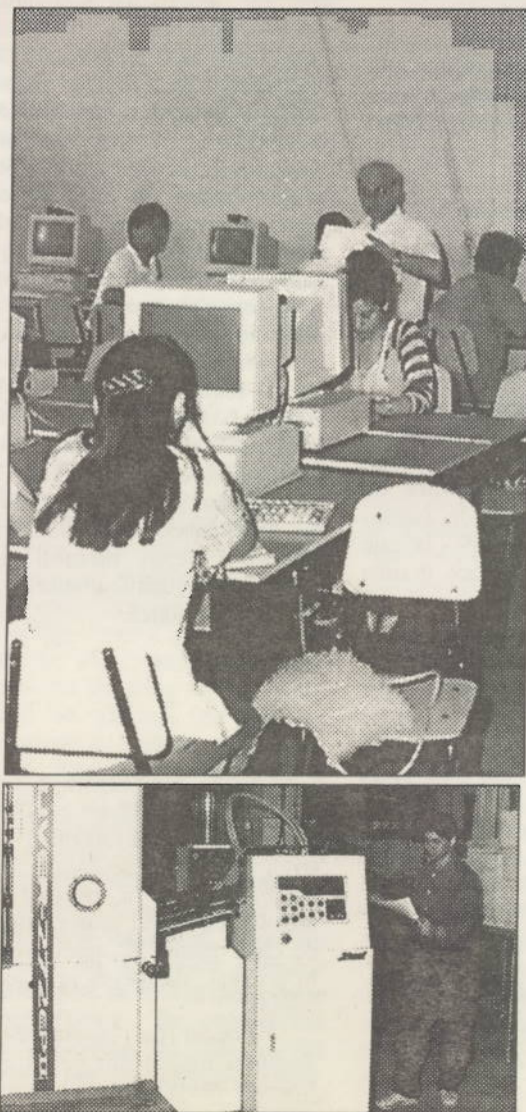
Titlul articolului este o transcriere a unei afirmații semnificative, reluate în mai multe împrejurări de către directorul general al UNESCO, universitarul Federico Mayor. Într-adevăr, prin vocația sa, UNESCO constituie o platformă pentru punerea în relație a culturilor lumii în perspectiva idealului comunității mondiale-pace și dezvoltare durabilă. Diferitele culturi au posibilitatea să-și afirme specificitatea și valorile prin intermediul Organizației. Totodată, forța UNESCO-ului este direct proporțională cu asimilarea ideilor și a programelor sale de către toate categoriile de intelectuali. Iar în centrul acestora se situează **educatorii**.

Cum a folosit și, mai ales, cum folosește România această platformă internațională pentru a se face cunoscută, a-și prezenta trecutul și aspirațiile în fața și prin intermediul a sute de

specialiști ai UNESCO-ului, dar și a miilor de oameni de cultură prezenți fie în cadrul delegațiilor permanente atașate UNESCO-ului, fie în cadrul Comisiilor naționale ale statelor membre?

Într-o carte recent publicată, intitulată UNESCO - 50 de ani - Educația, am analizat ceea ce a făcut România atât prin specialiștii săi și prin ambasadorii atașați UNESCO-ului, înainte de Decembrie 1989, cât și în ultimii șase ani. Amintind această lucrare, îmi exprim convingerea că am putea face mai mult pentru a fi mai bine cunoscuți nu numai la Uniunea Europeană și la Consiliul European, ci și în cadrul tuturor agențiilor ONU și al tuturor țărilor lumii. În felul acesta s-ar putea declanșa și întreține un curent favorabil României și spiritualității românești.

(Continuare în pag. 6)

UNIVERSITATEA „SPIRU HARET” FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI JURNALISTICĂ

Pregătirea practică a studenților în perspectiva cerințelor moderne ale profesiei de ziarist

pag. 5

MIRCEA DJUVARA: un sistem original de filosofie a dreptului

MIRCEA GORUNEANU

Se împlinesc 110 ani de la nașterea ilustrului profesor **Mircea Djuvara**, titularul catedrei de filosofia dreptului la Facultatea de Drept din București în perioada interbelică. Descendent al unei familii care a dat aleși cărturari și exponenți ai spiritului nostru public din secolul trecut, Mircea Djuvara obține, în 1906, licențele în drept, literă și filosofie, în cadrul Universității bucureștene. Având o deosebită înclinație pentru filosofie, și-a continuat studiile la Paris, unde susține, în 1913, doctoratul în Drept, cu teza **Le fondement du phénomène juridique: quelques réflexions sur les conditions logiques de la connaissance juridique**. Între timp, a urmat în Germania o serie de cursuri de filosofie, psihologie și biologie, care i-au permis să-și formeze un larg orizont științific și cultural, devenind receptiv la noile cuceriri, atât în domeniul științelor naturii, cât și al celor noologice. Obține prin concurs, în 1920, titlul de docent, trecând prin treptele de conferențiar și profesor agregat, fiind numit, în 1932, profesor titular la catedra de teorie generală a dreptului, transformată apoi în catedra de

filosofie a dreptului, aceasta reprezentând încununarea studiilor sale juridice și filosofice, cursuri care se bucurau de o largă audiență și unanimă apreciere. A fost cel mai strălucit reprezentant al filosofiei românești a dreptului și al sociologiei juridice. Paralel cu activitatea didactică și științifică, a îndeplinit misiuni de înaltă răspundere, ca membru al delegației române la **Conferința păcii de la Paris**, în 1919, ca delegat al României la Adunările generale ale **Societății Națiunilor**, la **Conferința româno-sovietică de la Viena**, în 1924, și la alte conferințe internaționale. În 1936, a fost ministru de justiție și ministru de stat. Concomitent cu aceste activități, a exercitat avocatura în Baroul Ilfov, cu o aleasă ținută profesională, intelectuală și morală.

În concepția sa, "dreptul ca și orice altă disciplină noologică nu poate fi înțeles, în temeiurile și rosturile sale adânci, decât în cadrul unei largi și profunde considerări filosofice". Constituită sub auspiciile celei mai autentice tradiții kantiene,

concepția sa a integrat idealismul critic și unele elemente din idealismul postkantian (Fichte, Hegel), din concepțiile lui G. Gentile, O. Hamelin și, nu în mică măsură, chiar ecouri întârziate ale realismului "universalilor medievale", precum și elemente din gândirea lui Giorgio del Vecchio, atât de apropiat de concepțiile sale și pe care îl prețuia în mod deosebit.

"Criticismul kantian - se știe - nu și-a propus să explice lucrurile prin lucruri, cum sublinia N. Djuvara, ci de a descoperi principiile cunoașterii oricărui obiect de experiență... Aceste principii... aparțin cunoașterii însăși, nu obiectului ei. Ele nu reprezintă prin ele însele cunoașterea unui obiect, fiind principii pure ale cunoașterii oricărui realități". Djuvara a observat că, pe Kant, nu-l interesează actele psihice, ci cele de **cunoaștere în sine**, realizată prin actele noastre psihice și intelectuale, căci "nu mai este vorba de obiectele cunoașterii date, ci de însăși activitatea logică prin care noi le cunoaștem, nu de ceea ce a gândit, ci de gândire". Dar Djuvara dezvoltă ideile kan-

tiene, cărora le dă o interpretare personală. Termenul de "activitate logică", prin care el denumește toate elementele **apriorice** ale cunoștinței, denotă tendința dinamică, direcția de desfășurare, în care răzbat ecouri ale Școlii neokantiene de la Marburg, care dezvoltase ideea spontaneității creatoare a gândirii.

Științele se orânduiesc, în clarificarea lui Djuvara, într-o ierarhie apropiată de aceea propusă de Auguste Comte: matematica, fizica, biologia, psihologia, sociologia și dreptul, cărora trebuie să li se adauge logica formală, înaintea matematicii, iar după drept, estetica. Dar, în timp ce Comte luase drept criteriu de clasificare a științelor cadrul de complexitate al obiectului și succesiunea lor istorică, gânditorul român are în vedere, în primul rând, articularea planurilor existențiale ale diverselor științe, el considerând că nivelul superior implică și cuprinde întotdeauna planul inferior, dar îl depășește prin adăugarea unui element nou, a unui alt sens, într-o sinteză superioară. Astfel, de pildă, se trece de la sociologie la morală prin imperativul etic, de la morală la drept prin corelația drept-obligație.

Morală și dreptul au, în această ierarhie, un statut esențial diferit de acela al celorlalte științe; științele naturii au ca obiect de studiu existența (**das Sein**), operând exclusiv cu judecăți de constatare și având

ca idee regulativă principiul cauzalității, în timp ce morală și dreptul au ca obiect ideea de datorie, de obligație (**das Sollen**), operând cu judecăți de apreciere și având ca idee ordonatoare principiul libertății.

Morală și dreptul sunt **discipline normative**, în timp ce celelalte științe sunt **științe de constatare**. În disciplinele normative întâlnim noțiunile de drepturi și îndatoriri (obligații), ce incumbă persoanelor noțiunea de persoană, neputând fi întâlnită decât în aceste discipline, care cuprind ceea ce trebuie ca ele să facă sau să nu facă. Numai în disciplinele normative întâlnim persoane care pot fi subiecte de drepturi și obligații. Aceste discipline, întrucât operează cu scopuri, sunt numite și **teologice**. Pe acest considerent, al scopurilor ca activități propriu-zis umane, ale normativității, se bazează și celebrul **imperativ categoric** kantian: "Acționează astfel încât să întrebuițezi omenirea, atât în persoana ta, cât și în persoana oricui altuia, totdeauna ca scop, niciodată ca mijloc". Principiul unei legislații universale și persoana, concepută ca scop în sine, constituie ideea unei "împărății a scopurilor" (**Reich der Zwecke**). Acestor valori, care exprimă cu strălucire tendințele umaniste și iluministe din morală kantiană, le-a închinat și marele nostru profesor investigația, cugetul și simțirea sa. (Va urma)

Când legislația este ambiguă

De aproape cinci ani, mai mult de jumătate din totalul șomerilor României sunt tineri sub 30 de ani, iar această pondere crește anual în lunile august și septembrie, când **numeroși absolvenți de liceu și de facultate trec direct din cataloagele școlare și universitare în evidența forței de muncă disponibilizate**. Faptul ca atare nu numai că diminuează potențialul cel mai activ al forței de muncă, dar îi și poate secătui resursele de autoperfecționare profesională și erodează motivația socială a științei de carte.

Alarmat de această stare de lucruri, Guvernul României a adoptat unele măsuri de protecție socială. El s-a oferit să vină în sprijinul agenților economici care angajează tineri absolvenți de liceu și de facultate, acoperindu-le în mare parte sau chiar în totalitate cheltuielile rezultate din salarizarea acestor tineri pe o durată de 6-9-12 luni. După care, specialiștii în protecția socială apreciază că un tânăru este suficient de integrat socio-profesional încât să poată rezista de sine stătător. Aprecieri îndoielnice din moment ce durata stagiariatului profesional, la noi ca și în alte țări, este de 2-3 ani sau chiar mai mult. Dar subminarea propriu-zisă a acestei aprecieri vine din altă parte. Anume din faptul că nu puțini agenți economici angajează asemenea tineri doar atâta vreme cât le sunt subvenționate cheltuielile de salarizare, după care îi disponibilizează. Și-n tot

MUNCA LA NEGRU atacă adolescenții

acest răstimp, tinerii nici n-au apucat să lucreze în profesiunea pentru care s-au pregătit, ci au fost utilizați ca forță de muncă gratuită, adică plătită de guvern, în operații de cea mai slabă calificare sau care nici nu presupun o anume calificare. Iată, deci, un deznodământ tipic pentru prevederi care, deși bine intenționate, se transformă în contrariul lor din cauza lipsei de rigoare sau a ambiguității lor legislative.

Din păcate, drama absolventului se adâncește tot mai mult pe scara sistemului nostru de învățământ, în cuprinsul căruia durata școlarizării generale a fost redusă la 8 ani. Ceea ce înseamnă că, în imensa lor majoritate, tinerii absolvă gimnaziul la vârsta de 15 ani, în vreme ce posibilitatea angajării în muncă este condiționată, practic, de vârsta de 16 ani. Zicem **practic** pentru că, teoretic, ei ar putea fi angajați de la 14 ani. Dar articolul 162 din Codul Muncii prevede că "durata

timpului de lucru al tinerilor între 14-16 ani se stabilește la 6 ore pe zi, fără ca prin aceasta să se aducă o scădere a retribuției". În asemenea condiții, cine să mai angajeze asemenea tineri cu 6 ore pe zi când șomerii între 20 și 30 de ani sunt cu sutele de mii? Singura posibilitate care le rămâne, **în cazul când acești absolvenți de 8 clase ar vrea să muncească, este munca la negru**. Când, în urmă cu aproape doi ani, la o conferință de presă a ministrului învățământului, am evidențiat pericolul muncii la negru, rezultat tocmai din această discrepantă de un an, am fost asigurat că așa ceva nu este posibil, deoarece sistemul învățământului liceal, profesional și complementar din România este astfel conceput încât să-i poată cuprinde pe **toți absolvenții clasei a VIII-a**. Cu alte cuvinte, umbrela protectoare a școlii poate acoperi întreaga etapă de vârstă școlară de (cel puțin) până la 16 ani.

Asigurarea ca atare se

dovedește acum a fi fost o simplă prezumție. Învățământul românesc refuză cu îndărătnicie să se supună presupunerilor oficiale. Și nu numai că nu se supune, dar uneori le și contrazice. Iată ce ne arată o situație statistică oficială: la sfârșitul anului 1994-1995 au promovat clasa a VIII-a 304.148 elevi, cu circa 10 mii mai puțin față de numărul celor înscriși în clasa a VIII-a la începutul respectivului an. La aceste pierderi de 10 mii de elevi se mai adaugă încă vreo 20 de mii de elevi, cifră rezultată din diferența între numărul de absolvenți (304.148) și cei ce, la începutul anului următor, 1995-1996, s-au înscris la învățământul liceal, profesional și complementar (circa 285 mii). Așadar, aproape zece la sută din totalul celor înscriși în clasa a VIII-a la 15 septembrie 1994 nu se regăsesc în învățământul postgimnazial la 15 septembrie 1995.

Nu este, s-ar putea obiecta, un procent prea mare. Alte

necazuri au proporții și mai mari. Dar aici nu proporția în sine alarmează. Ci faptul că, rămânând în afara sistemului de învățământ, tinerii sunt tot mai mult supuși **muncii la negru**. Și că tocmai din acest regim izvorăște amploarea **delincvenței juvenile**. Unul dintre sectoarele în care satul concurează orașul. Și încă un fapt: dată fiind scăderea, tot mai accentuată, a motivației sociale a științei de carte, este posibil ca numărul acestor tineri în derivă să sporească pe viitor. Și din moment ce accesul în învățământul postgimnazial se reduce, nu este firesc să avem în vedere noi posibilități de apărare?

Abia din această perspectivă apare limpede cât de important ar fi fost un învățământ general cu o durată de cel puțin 9 ani.

MIHAI IORDĂNESCU

UNIVERSITATEA "SPIRU HARET"

Facultatea de Filosofie și Jurnalistică

**Principiul didactic al inițierii "în tainele meseriei":
o solidă cultură de specialitate,
îmbinată cu exercițiul practic.**

**În timpul practicii, studenții, împărțiți pe ateliere,
"pun în pagină",
"în undă" și "vizualizează".**

**În curând, va apărea un supliment al revistei
"Opinia națională", conceput, redactat și editat
de studenți, procesat și tipărit în laboratoarele
și tipografia Fundației "România de Mâine".**

**Primul "buletin de știri radio", conceput, redactat
și citit de studenți, înregistrat pe casetă,
a fost deja ascultat.**

**Baza materială a Facultății, destinată pregătirii
practice în domeniul jurnalisticii, continuă
să se dezvolte în cadrul "Laboratorului de
informatică", "Laboratorului audio-video"
și Tipografiei, care stau la dispoziția studenților.**

Pregătirea practică a studenților în perspectiva cerințelor moderne ale profesiei de ziarist

VALERIU RÂPEANU

Anul 1995 a fost unul însemnat în ceea ce privește practica studenților Facultății de Filosofie și Jurnalistică a Universității "Spiru Haret". Nu înseamnă că până atunci această perioadă situată la sfârșitul anului școlar nu dăduse rezultate. Dimpotrivă. Dar de anul trecut prezența "practicanților" în paginile unora din marile cotidiene bucureștene a fost de-a dreptul sesizantă. Timp de câteva săptămâni, semnătura studenților care absolviseră cei dintâi ani de studii nu mai era nici o întâmplare, nici o raritate. Unii au rămas colaboratori permanenți, alții au fost angajați în redacțiile ziarelor unde au făcut timp de trei săptămâni practică.

Anul acesta însă practica a căpătat cu totul altă dimensiune și aceasta pornește de la dotările moderne ale Universității "Spiru

Haret": Laboratorul de informatică și cel audio-video. Ceea ce permite încă din primul an o pregătire complexă, adecvată cerințelor de astăzi ale unui ziarist. Deci, în cele două laboratoare, timp de trei săptămâni studenții din anii I și II au început să lucreze intens, descifrând "tainele" calculatorului, ale aparatului audio și video. Cu o zi înainte de a redacta acest articol am "ascultat" (nu "audiat" cum din snobism se spune astăzi) primul "buletin de știri" conceput, redactat și citit (nu "lecturat") de studenții facultății noastre. Aș vrea totuși să spun că nici în timpul anului cursurile de jurnalistică ale facultății nu sunt concepute ca o înșiruire de reguli, generalități, principii, ci ca laboratoare, fie că e vorba de întâlnirea cu marile texte ale ziaristicii românești pe care un

absolvent de liceu nu le cunoaște și fără de care nu se poate concepe o inițiere în "tainele" meseriei, fie că e vorba de genurile presei la care se solicită contribuția imediată a studentului. Acum, în timpul practicii, studenții "pun în pagină", "în undă" și "vizualizează". Interesul lor pentru această formă de practică s-a dovedit a fi major.

Tot în această perioadă s-au pus bazele alcătuirii unor suplimente ale revistei "Opinia națională" scrise de studenți. Împărțiți în "ateliere", studenții au pornit la alcătuirea acestor numere sub îndrumarea profesorilor. Ce s-a urmărit? În primul rând, înlăturarea tuturor locurilor comune, a formulelor, a șabloanelor, pornind de la "ideea" fiecărui număr, trecând prin metodele de investigație, până la redactare. Și, desigur, s-a urmărit acel contact direct, nemijlocit, imediat cu viața, cu realitatea atât de diversă, atât de

surprinzătoare. Am vrut să eliminăm încă de pe acum complexe, timiditățile în abordarea omului de pe stradă, în investigarea realității, în așa fel încât viitorul ziarist să înfrunte toate abaterile și să cunoască toate capcanele meseriei. Am ales formula modernă: toți participă începând cu alcătuirea sumarului, la care fiecare a venit cu ideile lui, cu "capitalul" lui de experiență și până la discutarea "anchetelor".

Și în sfârșit, nu a fost părăsit nici în acest an ceea ce se începuse și cu rezultate atât de bune în anii precedenți: practica la câteva din principalele cotidiene din Capitală. Tocmai rezultatele la care ne referim "au deschis ușile", și de data aceasta,

pentru studenții Universității "Spiru Haret". Și, deși n-am ajuns la sfârșitul perioadei, ce putem spune e faptul că perioada de "acclimatizare" a fost cât se poate de scurtă, semnăturile studenților apărând încă din prima săptămână de practică.

Ce putem spune e faptul că practica studenților Facultății de Filosofie și Jurnalistică a Universității "Spiru Haret" a avut în vedere articulațiile profesiei, pregătirea din perspectiva cerințelor moderne ale profesiunii, o apropiere nemijlocită de realitatea cotidiană, o abordare tinerească inedită a diversității unei vieți ale cărei "taine" ei încep să le pătrundă încă de pe acum.

